

Język polski
Poziom podstawowy

Listopad 2009

Część I – rozumienie czytanego tekstu *Stare, nowe, kultowe*

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. **Odpowiedzi zdającego mogą przybierać różną formę językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu. Oceniając pracę zdającego, należy stosować punktację z modelu.**

Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną – wskazaną w rubryce „punkty częściowe”. Nie należy przyznawać połówek punktów.

Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Proponowane odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
1.	Słowo „kultowy” przestało być kultowe, ponieważ było nadużywane i się zbanalizowało.	1	0
2.	– zabiegi marketingowe – walory estetyczne – podziw odbiorców – uznanie autora dzieła za nauczyciela, wyrocznie	1	0
3.	C	1	0
4.	Przedmiot może się stać kultowy, gdy: – kojarzy się z uczuciem nostalgii, – stanowi swoisty fetysz, – kojarzy się z podziwianym stylem życia lub postawą.	2	1 (za dwie odpowiedzi)
5.	Akapit 7. rozwija (uzupełnia) treści z akapitu 6.	1	0
6.	fetysz – przedmiot magiczny, pożądany, przynoszący szczęście	1	0
7.	swobodny jeździec – indywidualista, idealista, człowiek wolny, podążający własną ścieżką, niepoddający się żadnym ograniczeniom	1	0
8.	Autor tekstu przywołuje postawy artystów, którzy nie tworzą sztuki dla wszystkich. Mówi o ludziach, którzy w swojej twórczości łamią ustalone zasady, sprzeciwiają się większości, propagują własny styl życia i wartości.	1	0

Nr zadania	Proponowane odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
9.	W akapitach 9. i 10. autor przywołuje wiele przykładów, by: – uzasadnić twierdzenie, że dzisiaj trudno określić, co jest modne, a co nie, – pokazać różnorodność zainteresowań młodych ludzi. <i>Wystarczy jedna odpowiedź.</i>	1	0
10.	W akapicie 1. cudzysłów służy do wyodrębnienia pojęcia. W akapicie 2. służy do wyodrębnienia tytułów filmów.	2	1 (za jedną poprawną odpowiedź)
11.	Stanowią nawiązanie do akapitu 10., wskazują na kontynuację myśli z poprzedniego akapitu.	1	0
12.	– specyficzny humor w ówczesnych filmach – zainteresowanie czasami, które młodym wydają się abstrakcją – znudzenie komercją (poszukiwanie dzieł mających walory i rozrywkowe, i artystyczne) – tendencja do oryginalności	2	1 (za dwie poprawne odpowiedzi)
13.	W akapicie 11. autor stosuje formę 1 os. l. poj., żeby na przykład: – lepiej pokazać punkt widzenia młodych ludzi, – wzmocnić siłę argumentacji. <i>Wystarczy jedna odpowiedź.</i>	1	0
14.	Mirosław Pęczak dochodzi do wniosku, że ludziom potrzebne są przedmioty, osoby i miejsca kultowe, dlatego wciąż poszukują w kulturze „punktów odniesienia”. Gdy nie znajdują ich w czasach współczesnych, sięgają do przeszłości.	1	0
15.	Przykłady kolokwializmów: „w celach prywatkowych” (akapit 6.), „ewidentny obciach” (9.), „obciachowe” (9.), „kompletna abstrakcja” (11.), „tłumy zaśmiewają się z grepsów Jasia Fasoli” (11.) Użyte kolokwializmy ułatwiają zrozumienie tekstu, czynią go łatwiejszym, przystępniejszym. Tekst jest przeznaczony dla odbiorcy, który nie jest specjalistą.	2	1 (za wypisanie przykładów)
16.	C	1	0
Razem		20	

Część II – pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu

Temat 1: Rozczarowania romantycznych kochanków. Dokonaj analizy i interpretacji podanych fragmentów *Kordiana* Juliusza Słowackiego oraz *Lalki* Bolesława Prusa i porównaj postawy bohaterów. Zwróć uwagę na postaci kobiet. Uwzględnij znajomość obu utworów.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (maksymalnie można uzyskać 25 pkt)

1. Rozpoznanie wstępne (0–4 pkt)

Na przykład:

Kordian

- a) trafne umiejscowienie fragmentu (bohater, podróżując po Europie, przybył do Włoch; akt II),
- b) określenie tematu fragmentu,
- c) Kordian – młody romantyk, szukający sensu życia; przeżył już kilka rozczarowań,
- d) Kordian – typowy bohater romantyczny.

Lalka

- e) trafne umiejscowienie fragmentu (podróż z Łęciami do Krakowa; pod koniec powieści),
- f) określenie tematu fragmentu,
- g) Wokulski – bohater czterdziestokilkuletni, kupiec galanteryjny zakochany w arystokratce,
- h) Wokulski – łączy w sobie cechy romantyka i pozytywisty (nie jest typowym romantykiem), kocha jak romantyk.

2. Analiza fragmentu *Kordiana* (0–6 pkt)

Na przykład:

- a) bohater chce się przekonać, czy Wioletta kocha go szczerze,
- b) Wioletta udaje uczucie, jest nieszczerą,
- c) kobieta wyżej ceni dobra materialne („Przegrałeś moje serce razem z klejnotami!!”),
- d) bohater przedkłada miłość nad wartości materialne („Serce twoje przekładam nad wszelki dar złoty”),
- e) Wioletta znajduje się pod wpływem silnych emocji (liczne wykrzyknienia, wyrazy nacechowane emocjonalnie),
- f) stosunek Wioletty do Kordiana się zmienia, zależnie od tego, czy Kordian ma pieniądze, czy nie („Jam stokroć mówiła, żeś mi droższy nad życie”, „Jedź z diabłem!”, „Niechaj cię głód zabije, zapali pragnienie!”),
- g) Kordian gardzi kochanką, mówi o niej z ironią („Prawdziwie ta kobieta kocha mię szalenie”),
- h) odjeżdża, przekonawszy się, jaka jest naprawdę („*Kordian siada na konia i patrzy na nią z uśmiechem wzgardy*”),
- i) didaskalia dostarczają nam dodatkowych informacji (np. o reakcji kobiety).

3. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości całego tekstu (0–1 pkt)

Na przykład:

- a) cel podróży Kordiana,
- b) dalsze losy bohatera.

4. Analiza fragmentu *Lalki* (0–6 pkt)

Na przykład:

- a) Wokulski krytycznie ocenia siebie i swoje zachowanie („jestem sentymentalny i nudny”),
- b) zdaje sobie sprawę, że Izabela nie jest kobietą dla niego,
- c) znajduje się pod wpływem bardzo silnych emocji (wykrzyknienia, pytania, wielokropki),
- d) jest świadomy, że mógł przewidzieć to, co się stało („nie spotkała mnie żadna niespodzianka”),
- e) Izabela to kobieta ceniąca wartości materialne,

- f) Izabela nie potrafi kochać prawdziwie („jej miłość, fałszywy towar”),
- g) Wokulski ironicznie wypowiada się o kobietach,
- h) jego spojrzenie na kobiety zostało wypaczone przez poezję romantyczną,
- i) wierzył, że Izabela jest inna, szybko się przekonał, jak bardzo się myli.

5. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości całego tekstu (0–1 pkt)

Na przykład:

- a) ostateczna zmiana stosunku do Izabeli spowodowana sytuacją w pociągu (flirt ze Starskim),
- b) dalsze losy związku Izabeli i Wokulskiego,
- c) dalsze losy Wokulskiego.

6. Porównanie obu fragmentów (0–4 pkt)

Na przykład:

Podobieństwa:

- a) wierzyli, że prawdziwa (romantyczna) miłość istnieje,
- b) szybko przekonali się, że to nieprawda,
- c) przekonali się, że kobiety są fałszywe, najważniejsze są dla nich wartości materialne,
- d) gorzko się rozczarowali,

Różnice:

- e) Kordian świadomie wystawił Wiolettę na próbę,
- f) Wokulski przypadkowo poznał, jaka naprawdę jest Łęcka,
- g) Kordian zdaje się bez emocji podchodzi do tego, co się stało,
- h) Wokulski reaguje bardzo emocjonalnie.

7. Wnioski (0–3 pkt)

Pełny wniosek (3 pkt)

Obaj bohaterowie to mężczyźni idealizujący miłość i kobiety. Uczucia są dla nich najważniejsze. Przeżywają głębokie rozczarowanie. Każdy z nich reaguje jednak inaczej. Kordian, który przeżył już jedno miłosne rozczarowanie (zakończone próbą samobójczą), teraz chłodno ocenia zachowanie Wioletty. Dla Wokulskiego to, co zrobiła Izabela, jest ciosem, który go prowadzi do nieudanej próby odebrania sobie życia.

Bohater Słowackiego szuka sensu życia i po kolejnych rozczarowaniach (m.in. fałszywą miłością), znajduje cel – chce walczyć o kraj (związek z sytuacją Polski). Na kreację postaci Wokulskiego (a zwłaszcza kolei jego uczucia) miał wpływ stosunek pozytywistów do romantycznych idei.

Częściowy wniosek (2 pkt)

Obaj bohaterowie to mężczyźni idealizujący miłość i kobiety. Uczucia są dla nich najważniejsze. Przeżywają rozczarowanie, kiedy okazuje się, że ich wybranki wyżej cenią wartości materialne, pogardzają prawdziwym uczuciem.

Próba podsumowania (1 pkt)

Dla obu bohaterów uczucia są najważniejsze, dlatego tak bardzo rozczarowali się zachowaniem swoich ukochanych.

II. KOMPOZYCJA (0–5 pkt)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym (**5 pkt**)
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części (**3 pkt**)
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna (**1 pkt**)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (0–5 pkt)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, urozmaicona leksyka (5 pkt)
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka (3 pkt)
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (0–12 pkt)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne słownictwo, frazeologia, fleksja (12 pkt)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: słownictwo, składnia, frazeologia i fleksja (9 pkt)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: słownictwo, składnia, frazeologia (6 pkt)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia) i fleksyjnych (3 pkt)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych oraz leksykalnych. (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (0–3 pkt)

- bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) (3 pkt)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia), na ogół poprawna interpunkcja (2 pkt)
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia), interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów) (1 pkt)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (0–4 pkt)

Temat 2: Dokonaj analizy podanego fragmentu *Przedwiośnia*. Zwróć szczególną uwagę na scenę powitania i towarzyszące jej emocje. Wykorzystując znajomość całego utworu, wyjaśnij, jakie doświadczenia życiowe wpłynęły na zachowanie Cezarego Baryki.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 pkt)

1. Rozpoznanie wstępne (0–2 pkt)

Na przykład:

- umiejscowienie fragmentu w całości utworu (po zakończeniu wojny polsko-bolszewickiej),
- miejsce – dworek w Nawłoci należący do rodziny Wielosławskich,
- scena przedstawia przyjazd Cezarego i Hipolita do jego domu rodzinnego,
- określenie relacji między Cezarym a Hipolitem (np. przyjaciele, Cezary uratował Hipolitowi życie).

2. Podanie istotnych informacji o Baryce (0–2 pkt)

Na przykład:

- dwudziestoletni młodzienc,
- dzieciństwo i młodość spędził w Baku,

- c) przyjechał do Polski na prośbę ojca,
- d) w Polsce nie miał nikogo bliskiego.

3. Scena powitania (0–8 pkt)

Na przykład:

- a) oczekiwanie na przyjazd gości (powóz czekający na stacji, zapalone światła, domownicy czekający na progu domu),
- b) szczęście Hipolita wywołane powrotem do domu,
- c) nieokreślone lęki Baryki,
- d) radość domowników z przyjazdu gości,
- e) czule powitanie przybyłych przez Wielosławskich,
- f) serdeczne powitanie przez służbę (woźnicę, Maciejunia, kucharza Wojciunia),
- g) ciekawość spowodowana przybyciem nieznajomego,
- h) chaotyczne rozmowy, liczne pytania, gwar,
- i) stosunek Wielosławskich do Hipolita („wszyscy patrzyli z radością, niemal z miłością”),
- j) kolacja na cześć przybyłych gości,
- k) sielskość sceny.

4. Emocje Cezarego po przyjeździe do Nawłoci (0–6 pkt)

Na przykład:

- a) szczęście, radość („miał w sercu radość, rozkosz bytu, szczęście”),
- b) zadowolenie z przyjazdu do rodziny Hipolita („było mu dobrze z tymi obcymi ludźmi”),
- c) poczucie wspólnoty z rodziną Wielosławskich („jakby ich znał i kochał od niepamiętnych lat”),
- d) zachwyt wywołany domową atmosferą panującą w Nawłoci („wszystko [...] było dobre dla uczuć, przychylne i przytulne”),
- e) podziw („wszystko tu było na swoim miejscu, dobrze postawione i rozumnie strzeżone”),
- f) zmiana nastroju wywołana alkoholem,
- g) uczucie żalu, lęku mimo ogólnej radości i bez troski,
- h) wizja buntu, rewolucji, wystąpienia służby przeciwko szlachcie (motyw rabunkowy, różnica majątkowa).

5. Przywołanie doświadczeń życiowych, które zakłóciły sielską atmosferę powitania i wpłynęły na zachowanie Cezarego (0–4 pkt)

Na przykład:

- a) bestialstwo rewolucjonistów w Baku,
- b) grabieże dokonywane przez rewolucjonistów (majątek Baryków, klejnoty księżnej),
- c) bezsensowna śmierć ofiar rewolucji (np. młoda Ormianka),
- d) śmierć rodziców,
- e) samotność Cezarego,
- f) ewolucja stosunku do rewolucji.

6. Wnioski końcowe (0–3 pkt)

Pełny wniosek (3 pkt)

Podany fragment przedstawia sielską scenę powitania powracających z wojny. Arkadyjska (sielankowa) wizja polskiego dworku w Nawłoci – wszystko dobrze urządzone, państwo są lubiani przez służbę, powrót młodych z wojny wywołuje ogólną radość. Doświadczenia życiowe Cezarego (rewolucja w Baku) powodują, że dostrzega on zmierzch tego świata, nadchodzące zagrożenia. Pisarz w ten sposób podkreśla anachroniczność tak żyjącego świata szlacheckiego.

Częściowy wniosek (2 pkt)

Wracający z wojny bohaterowie są radośnie witani przez mieszkańców Nawłoci. Początkowa atmosfera bez troski i pełni szczęścia zostaje zakłócona przez niepokoje Cezarego związane z myślami

o buncie poddanych przeciwko panom. Ukazując niepokoje Cezarego, Żeromski chciał przestrzec przed groźbą rewolucji.

Próba podsumowania (1 pkt)

Podany fragment przedstawia sielską scenę powitania powracających z wojny. I goście, i domownicy cieszą się ze spotkania. Atmosfera beztroski i pełni szczęścia zostaje zakłócona przez niepokoje Cezarego wywołane myślami o buncie poddanych przeciwko panom.

II. KOMPOZYCJA (0–5 pkt)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym **(5 pkt)**
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części **(3 pkt)**
- wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna **(1 pkt)**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (0–5 pkt)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, urozmaicona leksyka **(5 pkt)**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny, wystarczająca leksyka **(3 pkt)**
- na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe **(1 pkt)**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (0–12 pkt)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne słownictwo, frazeologia, fleksja **(12 pkt)**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: słownictwo, składnia, frazeologia i fleksja **(9 pkt)**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: słownictwo, składnia, frazeologia **(6 pkt)**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia) i fleksyjnych **(3 pkt)**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych oraz leksykalnych. **(1 pkt)**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (0–3 pkt)

- bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja (nieliczne błędy) **(3 pkt)**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia), na ogół poprawna interpunkcja **(2 pkt)**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia), interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów) **(1 pkt)**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY (0–4 pkt)